

POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU (W JĘZYKU POLSKIM)

(Należy podać cel projektu, opisać jakie badania realizowane będą w projekcie oraz podać powody podjęcia danej tematyki badawczej - maksymalnie jedna strona zdefiniowanego maszynopisu)

Ochrona przyrody w Europie i innych częściach świata tradycyjnie realizowana jest w obrębie wyznaczanych obszarów chronionych. Zasady funkcjonowania tych obszarów określane są w odpowiednich przepisach prawnych, jednak w zależności od przyjętej formy ochrony przyrody, przepisy te nakładają różne ograniczenia na różne grupy interesu. Często skutkuje to powstawaniem konfliktów społecznych, nierzadko uniemożliwiających prowadzenie skutecznych działań z zakresu ochrony przyrody. Wciąż jednak brakuje badań, które wieloaspektowo podejmowałyby tę tematykę w obrębie całego systemu społeczno-ekologicznego obszaru chronionego, czyli przestrzeni wzajemnego oddziaływania 1) przyrody obszaru chronionego oraz 2) sfery życia okolicznych mieszkańców. W literaturze nie został jeszcze rozpoznany wpływ czynnika instytucjonalnego - formy ochrony przyrody - na te cechy konfliktów, które można obiektywnie opisać (tzn. na ich uwarunkowania, istotę, czas trwania, intensywność oraz układ grup interesu zaangażowanych w konflikt). Podobnie, nie zbadano dotąd czy stosunek mieszkańców względem obszarów chronionych w ich otoczeniu różni się w zależności od formy ochrony tych obszarów. **Głównym celem projektu jest zatem uchwycenie zależności pomiędzy obszarową formą ochrony przyrody a strukturalnymi i przestrzennymi cechami konfliktów w obrębie systemów społeczno-ekologicznych obszarów chronionych na przykładzie województwa małopolskiego.**

Projekt podzielony jest na trzy części – w każdej z nich główny cel badań realizowany będzie w innej skali przestrzennej: 1) regionalnej, 2) lokalnej oraz 3) topograficznej. W ramach pierwszego etapu, ustalimy ogólne zależności badanych cech konfliktów z formą ochrony przyrody, posługując się metodami ankiety oraz analizy treści wybranych materiałów (np. artykułów prasowych czy oficjalnych dokumentów). W drugim etapie, na podstawie dostępnych danych statystycznych, podzielimy obszary chronione wraz z ich systemami społeczno-ekologicznymi, na kategorie, ze względu na cechy często wpływające na ujawnienie się konfliktów społecznych. Określimy również typy konfliktów społecznych związanych z istnieniem obszarów chronionych, rozróżniając ich uwarunkowania (społeczne, przyrodnicze, instytucjonalne, ekonomiczne) od wymiarów (istoty, zmian w czasie oraz powiązań pomiędzy czynnikami). Mając tę wiedzę, wybierzemy cztery obszary chronione w województwie małopolskim do pogłębionych badań. Przeprowadzimy wywiady z osobami związanymi w różny sposób z badanymi systemami społeczno-ekologicznymi. Treść wywiadów posłuży do przygotowania zestawu kategorii, którym można będzie przypisać położenie na mapie. Wejdziemy tym samym w ostatni etap prac, wykorzystujący nowatorską metodologię badawczą – GIS w partycypacji społecznej (PPGIS), nigdy wcześniej niestosowaną do tych celów w Europie Środkowo-Wschodniej. Podczas indywidualnych spotkań, poprosimy respondentów o wskazanie na mapie źródeł czynników, które ich zdaniem wywołują dany konflikt oraz miejsc, co do których deklarują określone interesy. Będziemy mogli tym samym wskazać obszary, które są faktycznymi ogniskami konfliktu. Wreszcie, wszystkich badanych zaprosimy na podsumowujące wywiady grupowe, podczas których poprosimy o wskazanie na mapie podobnych kwestii. Tym razem jednak, odpowiedzi będą efektem wspólnej dyskusji przy mapie nad badanym problemem. Uczestników poprosimy również o ocenę map będących zbiorczym efektem wywiadów indywidualnych. Określimy tym samym czy koncepcja PPGIS, służąca m.in. w USA i Australii do określania ryzyka wystąpienia konfliktu, może być skutecznie stosowana w krajach Europy Środkowo-Wschodniej.

Podejmowana tematyka jest ważna, gdyż pomimo stale rosnącej powierzchni obszarów chronionych, różnorodność biologiczna wciąż spada, zarówno w wymiarze Europy, jak i świata. Za jedną z głównych przyczyn tego niekorzystnego trendu uważa się niską akceptację społeczną wobec istnienia obszarów chronionych. Bez badań 1) odwołujących się do dorobku wielu dyscyplin naukowych oraz 2) prowadzonych w różnych skalach przestrzennych, naukowcy nie będą w stanie trafnie zdefiniować problemu w całej jego złożoności.